

Záměrem této publikace bylo analyzovat situaci v oblasti počítačové a informační gramotnosti v České republice ve srovnání s vybranými státy. V mezinárodním pohledu se potvrdilo, že jsou témata počítačové a informační gramotnosti, kterým stojí za to věnovat při práci se žáky zvýšenou pozornost. Konkrétně se jedná o práci s informacemi a bezpečné používání informací. Posuzování věrohodnosti vyhledaných informací se ukázalo jako slabá stránka nejen mezi českými žáky, ale také mezi žáky ostatních sledovaných zemí. Podezřelý původ emailové zprávy neodhalily více než dvě třetiny českých žáků, v Německu, Chorvatsku, Polsku a ve Slovinsku byl tento podíl ještě vyšší.

V rámci možností vzdělávací politiky jsou to učitelé ve školách, pro které se v případě obou zmíněných témat nabízí prostor, aby těmto záležitostem věnovali intenzivní pozornost. Navíc čeští žáci, stejně jako jejich vrstevníci z Chorvatska, Německa a Slovenska, méně často uvádějí, že se naučili vybrané dovednosti ve škole, ve srovnání s mezinárodním průměrem. V České republice byl ale zaznamenán největší rozdíl mezi dívkami a chlapci – dívkám škola v tomto ohledu „napomohla“ výrazně více. I při analýze specifík žáků s nejlepšími a nejslabšími výsledky se ukázalo, že společným rysem České republiky a Slovenska je podíl dívek, které v obou sledovaných skupinách žáků (s nejlepšími a s nejslabšími výsledky) častěji uvedly, že se danou věc naučily ve škole. V případě žáků České republiky, Chorvatska, Slovenska a Slovinska platí, že žáci s nejlepšími výsledky se ve srovnání se žáky s nejslabšími výsledky naučili vybrané ICT dovednosti ve větší míře ve škole. Opačnou situaci lze pak sledovat v případě žáků Německa a Polska.

Obecně ale platí, že ačkoli si podle ICILS 2013 žáci nemalý podíl ICT schopností a dovedností osvojí mimo školu, hraje škola nejen v České republice stále důležitou roli pro žáky dosahující různé úrovně počítačové a informační gramotnosti vyjádřené výsledkem testu ICILS 2013.

Při pohledu na postoje a zkušenosti samotných učitelů se při analýze dat z ICILS 2013 ukázalo, že důležitým faktorem, který ovlivňuje, nakolik učitelé kladou důraz na rozvoj ICT schopností žáků, je jejich důvěra ve vlastní ICT schopnosti. Nejvyšší míra sebedůvěry při práci s ICT byla zjištěna u polských učitelů, nejnižší naopak u učitelů v Chorvatsku.

Jak vyplývá ze zprávy evropské sítě Eurydice⁴⁸, pro rozvoj počítačové a informační gramotnosti žáků je zcela zásadní, aby učitelé ve školách byli schopni informační a komunikační technologie začleňovat do jejich vzdělávání. Je proto nutné, aby učitelé byli v oblasti ICT vzdělávání jak na počátku jejich profesní kariéry, tak také v jejím průběhu v rámci tzv. dalšího vzdělávání. V tomto ohledu vyplývá z údajů Eurydice, že např. předpisy pro zařazení ICT do přípravného vzdělávání učitelů v primárním a všeobecném sekundárním vzdělávání jsou ve srovnávaných zemích dostupné v Německu, Polsku a Slovinsku, zatímco v České republice a ve Slovinsku mají v této záležitosti autonomii vysoké školy. ICT tak do jejich přípravy na povolání učitele zahrnutý být mohou, ale také nemusí.

I když řada evropských zemí ICT do vzdělávacích předpisů pro budoucí učitele začleňuje, jejich praktické dovednosti související s používáním ICT jsou řešeny na centrální úrovni spíše zřídka. V Německu jsou ICT v předpisech o přípravném vzdělávání učitelů ve všeobecném sekundárním vzdělávání spjaty pouze s pedagogickými dovednostmi (pro všechny specializované učitele), na Slovensku a v Polsku je to navíc řada dalších dovedností. Např. na Slovensku jsou ICT spjaty s používáním internetu, tvorbou webových stránek, přípravou pro konkrétní předměty či multimediálními operacemi, a to v obsahu přípravného vzdělání pro všechny specializované učitele (tj. nejen pro učitele ICT)⁴⁹.

V rámci jakékoli národní vzdělávací politiky představují učitelé (obecně řečeno škola) klíčového aktéra, protože jsou v každodenním přímém kontaktu se žáky a mohou tak rozvíjet jejich schopnosti, dovednosti a znalosti.

V první analytické zprávě⁵⁰ jsme pozornost věnovali doporučením směřujícím k úpravám (revizi) v oblasti Informační a komunikační technologie v rámci Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Na základě zjištění prezentovaných v této druhé analytické zprávě si dovolíme upřesnit doporučení, která jsme již v národní zprávě formulovali směrem k přípravě učitelů.

48 Evropská komise. 2011. *Klíčové údaje o učení a inovacích prostřednictvím IKT ve školách v Evropě 2011*. Brusel: EACEA.

49 Veškeré údaje jsou uvedené za období let 2009/10. V daném období data za Chorvatsko nebyla dostupná.

50 Zpráva „Silné a slabé stránky českých žáků v testu počítačové a informační gramotnosti“ je dostupná na webových stránkách České školní inspekce (<http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/ICILS>).